

Nr 35

Utlåtande i anledning av väckt motion om viss förbättring av semesterrätten för flottningsarbetare.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 466, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herr *Lindström m. fl.* hemställt, att riksdagen måtte besluta att flottningsarbetare, som under flottningen är anställd hos flottningsförening, i vilken hans huvudsakliga arbetsgivare under övriga tider av året ingår som medlem, för utfående av semester eller semesterersättning får betrakta flottningsföreningen och skogsägaren-arbetsgivaren som en och samma arbetsgivare, samt att vederbörande utskott måtte utarbeta härför erforderlig lagtext.

För de skäl, som motionärerna anfört till stöd för sin hemställan, redogöres i det följande.

Gällande bestämmelser

Lagen den 29 juni 1945 om semester äger enligt 1 § tillämpning å arbetstagare i allmän eller enskild tjänst med undantag av sådana arbetstagare hos staten, för vilka gäller särskilda föreskrifter rörande semester. Arbetstagaren äger enligt 3 § på grund av det arbete, som han under ett kalenderår (kvalifikationsår) utfört för arbetsgivarens räkning, rätt att av denne erhålla semester.

Semester utgår enligt 7 § första stycket med en och en halv dag för varje kalendermånad av kvalifikationsåret, under vilken arbetstagaren för arbetsgivarens räkning utfört arbete å minst sexton dagar. Arbetstagare som lämnar sin anställning innan han åtnjutit semester vartill han förvärvat rätt enligt lagen skall enligt 5 § erhålla ersättning härför (semesterersättning).

Vissa arbetstagare, nämligen de som utför arbetet i sitt hem eller eljest under sådana förhållanden att det ej kan anses tillkomma arbetsgivaren att vaka över arbetets anordnande — s. k. okontrollerade arbetstagare — är, enligt vad i 4 § stadgas, icke berättigade till semester utan äger i stället uppbära särskild semesterlön. Förutsättning för rätt till sådan lön är enligt 17 §, att vederbörandes årsinkomst under ett kalenderkvartal hos arbetsgivaren uppgår till belopp, motsvarande minst sexton gånger den genomsnittliga dagsförtjänsten å orten för arbete av den art, varom fråga är, under en arbetstid av åtta timmar.

Motionen

I motionen uttalas, att den intjänta semesterrättens fastlåsning till kalendermånad leder till vissa ur rättvisesynpunkt stötande konsekvenser, och anföres vidare:

Det finns ett flertal relativt kortvariga säsongarbeten, vars igångsättande är beroende av vindförhållanden och vattenföring, t. ex. flottningsarbete. De som i regel utföra detta i de flesta fall påfrestande arbete har oftast under andra tider av året anställning hos något skogsbolag. Men när flottningen börjar, står som regel en flottningsförening som arbetsgivare. Om nu flottningen tar sin början omkring mitten på en kalendermånad och avslutas i mitten på nästföljande månad, kan den däri deltagande arbetstagaren med nuvarande bestämmelser icke göra anspråk på semesterersättning, därest arbetet utföres mot timlön. I den flottningsförening, som därvid står som arbetsgivare, äro som regel de skogsbolag och andra skogsägare, hos vilka flottningsarbetarna arbeta under de övriga årstiderna, medlemmar. Det bör därför betraktas som ett mycket skäligt rättvisekrav, att en flottningsarbetare, som under större delen av året arbetar åt i flottningsförening som medlem ingående skogsägare, i lagens mening får betrakta skogsägaren och flottningsföreningen som en och samma arbetsgivare.

Tidigare förslag i ämnet, m. m.

Den i motionen behandlade frågan om semesterrätt för arbetstagare, som börjar eller slutar en anställning i mitten av en kalendermånad, uppmärksammades vid 1945 års riksdag av *andra lagutskottet* i dess utlåtande nr 59 i anledning av den proposition, varigenom förslag till den nu gällande semesterlagen förelades riksdagen. Utskottet anförde i sitt av riksdagen godkända utlåtande i nämnda fråga följande.

Utskottet förbiser icke, att regeln, att rätt till semester endast föreligger för kalendermånad under vilken arbetstagaren för arbetsgivarens räkning utfört arbete å minst 16 dagar, kan medföra vissa ojämnheter. Detta framträder särskilt i fråga om kortvariga anställningar, som börja i mitten av en kalendermånad för att upphöra omkring mitten av en annan kalendermånad. Inom utskottet ha uttalats farhågor för att nämnda regel skulle kunna föranleda arbetsgivarna att avsiktligt förlägga en kortvarig anställning så, att arbetstagaren icke uppnår 16 arbetsdagar under vare sig den kalendermånad, då han tillträtt anställningen, eller den, under vilken hans anställning upphör. I sakens natur ligger att uppställandet av en fix gräns sådan som vissa dagars arbete i månaden alltid kan föranleda påstående, att de arbetstagare som falla under gränsen bli orättvist behandlade. Det torde emellertid med den utformning förslaget erhållit icke vara möjligt att minska faktorn 16. Ej heller synes det låta sig göra att tillföra lagen någon regel av huvudsakligt innehåll att arbetstagare — som fullgjort minst 16 dagars arbete tillhoppa under den månad varunder anställningen tillträtts och den under vilken anställningen frånträtts utan att likväl för någondera månaden ha förvärvat semesterrätt — skall för dessa månader gemensamt äga rätt till en semesterdag. I båda fallen skulle nämligen

följden bli, att arbetstagaren enligt lagen kunde bli berättigad till mer än en betald ledighetsdag i månaden. Såvitt utskottet kunnat finna, torde ett förhinderande av ifrågakomna ojämnheter ej kunna ske i annan ordning än genom att lagens konstruktion ändras.

I två likalydande *motioner* (I: 358 och II: 470) vid 1951 års riksdag, vilka väcktes i anledning av propositionen nr 72 med förslag till genomförande av treveckorssemester, hemställdes att vid utformningen av lagtext och motivering måtte beaktas vissa i motionerna berörda spörsmål. I motionerna hade anförts bl. a. följande.

En — — — fråga som i vissa fall blivit aktuell, särskilt för flottningsarbetare, är, att de icke erhålla semester eller semesterlön därest de, som i bäckflottningarna kan bli fallet, arbeta t. ex. femton dagar den ena månaden och lika lång tid den andra, alltså på bäge sidor om ett månads- eller kvartalsskifte. I själva verket är flottningsarbetet ett integrerande led i deras årliga arbete inom skogsbruket, ehuru flottningsföreningen som juridisk person är en särskild arbetsgivare. Då frågan om att taga sig semesterledighet blir aktuell minskas i sådana fall de ekonomiska möjligheterna att kunna tillgodogöra sig sådan, om de berövas semesterlönen för flottningen. Ett belopp på 30—40 kronor spelar en roll i frågan om en eller flera familjemedlemmar skall kunna företaga en resa. Vederbörande utskott bör undersöka om lagen kan formuleras så, att månads- eller kvartalsskiftets infallande icke berövar flottningsarbetaren hans semester eller semesterlön.

Andra lagutskottet, som behandlade propositionen och motionerna i sitt utlåtande nr 28, uttalade att de förhållanden som påpekats i motionerna enligt utskottets mening vore mindre tillfredsställande. I fortsättningen anförde utskottet:

Utskottet uttalade emellertid redan i sitt år 1945 avgivna utlåtande, att det låge i sakens natur att uppställandet av en fix gräns alltid kunde föranleda påstående, att de arbetstagare, som fölle under gränsen, bleve orättvist behandlade; det torde med den utformning 1945 års semesterlag erhållit icke vara möjligt att minska faktorn 16. Såvitt utskottet då kunde finna borde ett förhinderande av ifrågakomna ojämnheter ej kunna ske i annan ordning än genom att lagens konstruktion ändrades. I vissa kollektivavtal har man, enligt vad utskottet erfarit, löst frågan genom att frågå begränsningen till kalendermånad eller kalenderkvartal. Utskottet anser sig dock icke nu kunna förorda en så genomgripande ändring av semesterlagen, som ett tillmötesgående av motionerna på denna punkt skulle innebära.

Utskottet hemställde, att motionerna i här berörda delar icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd, och riksdagen beslöt i överensstämmelse härmed.

Vid 1952 års riksdag behandlades en fråga av likartad natur. I en inom andra kammaren väckt motion, nr 26, hade hemställts om utredning beträffande ändring av 7 § semesterlagen, så att vissa i motionen på-

talade olägenheter undanröjdes. I motionen hade anförts bl. a., att om en arbetstagare råkade ut för ett sjukdomsfall som sträckte sig över tjugo dagar förlorade vederbörande en och en halv semesterdag, om sjukdomstiden inföle i en och samma månad. Om däremot sjukdomsfall inträffade i anslutning till ett månadsskifte och sjukdomstiden fördelade sig över två månader kunde arbetstagaren, trots att antalet bortfallande arbetsdagar vore detsamma, undgå reducere av semestertiden. I motionen uttalades, att det måste anses otillfredsställande att icke sjukdomstiden utan tidpunkten när sjukdomen inföle skulle vara avgörande för lagens verkningar. — I sammanhanget torde böra erinras om att även tid för vanlig sjukdom numera, efter en lagändring vid 1954 års riksdag, kvalificerar till semester.

Andra lagutskottet, som behandlade motionen i sitt utlåtande nr 7, erinrade om att spörsmål, likartade med dem som berörts i motionen, varit föremål för uppmärksamhet sedan lång tid tillbaka. Den föreslagna, enkla regeln om arbetsdagarnas anknytning till kalendermånad hade emellertid ansetts förenad med stora praktiska fördelar. Vidare anförde utskottet:

I de av motionärerna påtalade fallen synas de gällande bestämmelserna kunna medföra otillfredsställande resultat, och en beräkning av semester tiden efter antalet arbetsdagar under kvalifikationsåret skulle i dylika fall måhända vara att föredraga. Möjligt är att spörsmålet skulle kunna lösas genom en särskild kompletterande bestämmelse, som toge hänsyn till totala antalet arbetsdagar under kvalifikationsåret. Utskottet, som finner frågan böra uppmärksammas, anser den dock vara ett sådant gränsdragningsproblem, som tills vidare bör lösas genom avtal. I samband med att andra ifrågasatta ändringsförslag berörande skilda delar av semesterlagen av Kungl. Maj:t upptagas till prövning, torde jämväl detta spörsmål kunna förväntas bli närmare övervägt.

Utskottet hemställde, att motionen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd, och riksdagen avtog motionen.

Utskottet

Såsom utskottet redan vid antagandet år 1945 av gällande semesterlag uttalade, kan regeln att rätt till semester föreligger endast för kalendermånad, under vilken arbetstagaren för arbetsgivarens räkning utfört arbete å minst 16 dagar, medföra vissa ojämnheter. Detta framträder särskilt i fråga om kortvariga anställningar som börjar i mitten av en kalendermånad för att upphöra omkring mitten av en annan kalendermånad. Den i motionerna föreslagna lösningen kan utskottet emellertid icke förorda. Genom en bestämmelse, att flottningsarbetare i sådana särskilda fall som beröres i motionen skulle få betrakta sin huvudarbetsgivare och flottningsföreningen som en och samme arbetsgivare, skulle visserligen en lösning av semesterfrågan kunna vinnas i dessa fall. En sådan lösning skulle emellertid föra med sig andra problem, såsom vilken av arbetsgivarna som skulle

svara för semesterlönen eller semesterersättningen eller hur dessa kostnader skulle fördelas. Man skulle alltså nödgas att i semesterlagen införa en detaljreglering av olika frågor för att lösa vissa särfall. Härtill kommer, att semesterfrågan alltjämt skulle vara olöst för vissa flottningsarbetare, vilkas huvudarbetsgivare icke är medlem i flottningsföreningen.

Den ojämnhet av semesterförmånerna vid övergång från ett arbete till ett annat, som kan bli en följd av lagens konstruktion i fråga om kvalifikationstiden för semester, torde enligt utskottets mening icke kunna lagstiftningens vägen undvikas på annat sätt än genom att lagens konstruktion ändras. Utskottet har vid behandling av tidigare motioner i ämnet uttalat, att utskottet icke ansett sig kunna förorda en så genomgripande ändring av semesterlagen, och utskottet finner ej skäl att nu frångå denna uppfattning.

Utskottet vill emellertid uttala, att i den mån en förkortad arbetstid av fem dagar i veckan blir mera vanlig, en annan lösning av kvalifikationsspörsmålet än enligt gällande rätt torde få övervägas.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion, II: 466, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 20 maj 1955

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Norman, Nils Elowsson, Axel E. Svensson, fru Carlqvist*, herrar Magnusson, Anders E. Johansson*, fru Hamrin-Thorell* och herr Alvar Andersson;

från andra kammaren: herr Jacobsson i Tobo, fru Johansson i Norrköping, herrar Nilsson i Göteborg, Odhe, Bengtsson i Varberg*, fröken Wetterström* samt herrar Königson* och Larsson i Hedenäset.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.